

ΠΡΟΣΟΜΟΙΩΣΗ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΣΑΒΒΑΤΟ 28 ΑΠΡΙΛΙΟΥ 2018

ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑ: ΙΣΤΟΡΙΑ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑ Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΟΜΑΔΑ Α'

Θέμα Α1

α) σχολ. βιβλ. σελ. 17: «Η σημασία του εμπορίου ήταν μεγάλη. Όχι μόνο συνέβαλλε στην αντιμετώπιση του επισιτιστικού προβλήματος της χώρας, αλλά ταυτόχρονα αποτελούσε και την πλέον αξιόπιστη πηγή εσόδων για τα δημόσια ταμεία. Τα έσοδα των τελωνείων αποτελούσαν πραγματικά ένα σημαντικό ποσοστό των δημοσίων εσόδων.»

β) σχολ. βιβλ. σελ. 20: «Ακολούθησαν δύσκολα χρόνια, με αποκορύφωμα τη δεκαετία της Ελληνικής Επανάστασης (1821-1830). Στη διάρκεια των συγκρούσεων, ο ελληνικός εμπορικός στόλος μετατράπηκε σε πολεμικό, οι δρόμοι του εμπορίου έκλεισαν και τα παραδοσιακά ναυτικά κέντρα γνώρισαν την καταστροφή (Ψαρά, Γαλαξίδι) ή την παρακμή. Από την ακμάζουσα προεπαναστατική ναυτιλία απέμειναν λίγα πράγματα. Το κυριότερο από αυτά ήταν η προδιάθεση για τη θάλασσα και η γνώση των ναυτικών υποθέσεων.»

γ) σχολ. βιβλ. σελ. 25: «Η Ελλάδα, έστω και στις περιορισμένες διαστάσεις της του 19ου αιώνα, είχε ικανοποιητική ποικιλία κοιτασμάτων, συνήθως όμως σε μικρές ποσότητες. Η ενθάρρυνση της μεθοδικής τους εκμετάλλευσης στις αρχές της δεκαετίας του 1860 με νομοθεσία που επέτρεπε την “εκχώρηση” μεταλλευτικών δικαιωμάτων με ευνοϊκούς όρους, προκάλεσε τη ραγδαία εξέλιξη του κλάδου. Την ίδια εποχή το ενδιαφέρον για μεταλλευτικά και οικοδομικά υλικά είχε ενισχυθεί εξαιτίας διαφόρων συγκυριών, όπως ήταν π.χ. τα έργα για τη διάνοιξη της διώρυγας του Σουέζ (έργο που ολοκληρώθηκε το 1869) αλλά και το ίδιο το άνοιγμα της διώρυγας, που αναβάθμισε συνολικά την Ανατολική Μεσόγειο.»

Θέμα Α2

1. δ
2. -

3. β
4. -
5. γ
6. α
7. ε

Θέμα Β1

σχολ. βιβλ. σελ. 23: «Από τα πολλά προβλήματα που κληροδότησε η οθωμανική κατοχή στο νέο ελληνικό κράτος, ξεχώριζε για την έκταση, τη σημασία και την πολυπλοκότητά του το ζήτημα των “εθνικών γαιών”. “Εθνικές γαίες” ήταν οι ακίνητες, οι κτηματικές ιδιοκτησίες των Οθωμανών στις περιοχές που περιήλθαν στον έλεγχο του ελληνικού κράτους. Η γη αυτή ανήκε είτε στο οθωμανικό δημόσιο είτε σε μουσουλμανικά ιδρύματα είτε σε ιδιώτες, ως ιδιοκτησία ή ως δικαίωμα νομής (εκμετάλλευσης). Οι περιουσίες αυτές περιήλθαν στην κυριότητα του ελληνικού κράτους «επαναστατικό δικαίω». Για τις ελληνικές επαναστατικές κυβερνήσεις αποτέλεσαν το πρώτο και, ουσιαστικά, το μόνο κεφάλαιο στη διάρκεια του πολέμου, γι’ αυτό και χρησιμοποιήθηκαν ως υποθήκη για τη σύναψη δανείων ή ως μέσα εξασφάλισης εσόδων, μέσω της εκποίησής τους. Η έκταση των γαιών αυτών μπορεί να υπολογιστεί μόνο κατά προσέγγιση, καθώς το σχετικό με την έγγαιο ιδιοκτησία οθωμανικό καθεστώς ήταν περίπλοκο, όπως και οι μηχανισμοί απογραφής των περιουσιακών στοιχείων. Υπολογίζεται ότι η έκταση των εθνικών κτημάτων ανερχόταν χονδρικά σε 4.000.000 έως 5.000.000 στρέμματα.»

Θέμα Β2

σχολ. βιβλ. σελ. 18

α) «Αν λάβουμε υπόψη τις παραγωγικές δυνατότητες της Ελλάδας στη διάρκεια του πρώτου αιώνα της ανεξαρτησίας της, δεν πρέπει να μας εκπλήσσει το γεγονός ότι το μεγαλύτερο μέρος του εξωτερικού της εμπορίου αφορούσε γεωργικά προϊόντα. Στις εξαγωγές, περισσότερο από τα 2/3 (σε αξία) του συνόλου, ήταν γεωργικά προϊόντα. Η γενική τάση μάλιστα οδηγούσε προς τη διεύρυνση του ποσοστού των εξαγωγών αγροτικών προϊόντων, που έφτασαν να αντιπροσωπεύουν τα 3/4 των συνολικών εξαγωγών στη δεκαετία 1900-1910. Στην κατηγορία αυτή την πρώτη θέση είχε η σταφίδα, που από μόνη της πλησίαζε σε αξία το 1/2 των συνολικών εξαγωγών. Ακολουθούσε με μεγάλη διαφορά το ελαιόλαδο και, μετά το 1900, το κρασί. Εκτός από τα παραπάνω είδη, εξάγονταν μικρές ποσότητες φυτικών προϊόντων για βιομηχανική επεξεργασία, το βαμβάκι, για παράδειγμα, την εποχή του αμερικανικού εμφυλίου πολέμου ή ο σταθερά ανερχόμενος καπνός, που όμως αντιπροσώπευε ακόμα

ασήμαντο ποσοστό των εξαγωγών (2-3%). Μέχρι το 1880 επίσης υπήρχε σημαντική εμπορική κίνηση στα κατεργασμένα δέρματα, η οποία όμως σχεδόν εξαφανίστηκε στη συνέχεια. Στην κατηγορία των πρώτων υλών, τις εξαγωγές συμπλήρωναν τα μεταλλευτικά προϊόντα, που από το τέλος του 19ου αιώνα πλησίαζαν το 1/5 της συνολικής αξίας των εξαγωγών. Επρόκειτο κυρίως για μόλυβδο, για μαγγανιούχα μεταλλεύματα, για σμύριδα και θηραϊκή γη. Οι εξαγωγές βιομηχανικών προϊόντων ήταν κυριολεκτικά ασήμαντες.»

β) «Στις εισαγωγές τα αγροτικά είδη αντιπροσώπευαν σταθερά το 1/3 (σε αξία) του συνόλου. Στην πρώτη θέση βρίσκονταν τα δημητριακά, το σιτάρι ιδιαίτερα, καθώς η εγχώρια παραγωγή δεν ήταν σε θέση να καλύψει τις επισιτιστικές ανάγκες του πληθυσμού. Στα βιομηχανικά προϊόντα που εισάγονταν κυριαρχούσαν τα υφάσματα και τα νήματα, ενώ προοδευτικά μεγάλωναν τα ποσοστά των ορυκτών (άνθρακας), της ξυλείας, των χημικών προϊόντων και των μηχανημάτων.»

ΟΜΑΔΑ Β΄

Θέμα Γ1

σχολ. βιβλ. σελ. 20, 21

Η ελληνική εμπορική δραστηριότητα δεν περιοριζόταν μέσα στα σύνορα του ελληνικού κράτους. Ισχυροί ελληνικοί εμπορικοί οίκοι, όπως του Κασσαβέτη και του Νικολόπουλου, που σχεδόν μονοπωλούσαν το εμπόριο της Άνω Αιγύπτου, είχαν επεκτείνει τον ίδιο καιρό τις δραστηριότητές τους στις γύρω από την Ελλάδα περιοχές. Στη Νότια Ρωσία, στις χώρες από τις οποίες διέρχεται ο Δούναβης, στην Κωνσταντινούπολη και σε άλλα λιμάνια της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, στη Σμύρνη και την Αλεξάνδρεια οι εμπορικές δραστηριότητες των Ελλήνων αναπτύσσονταν ανταγωνιστικά ως προς τις δραστηριότητες όχι μόνο των εγχώριων εμπόρων, αλλά και των εμπορικών οίκων των ισχυρών βιομηχανικών κρατών της Δύσης. Όπως χαρακτηριστικά αναφέρει η πρώτη πηγή τόσο στην Οθωμανική αυτοκρατορία, όσο και στην Αίγυπτο οι μισές βιομηχανικές επιχειρήσεις και μεγάλο μέρος του εξωτερικού εμπορίου βρισκόταν στα χέρια Ελλήνων, ενώ οι εμπορική αστική τάξη κυριαρχούσε στα λιμάνια της Μαύρης Θάλασσας, της Αζοφικής και του Κάτω Δούναβη. Στην Αίγυπτο, το δεύτερο κατά σειρά κέντρο ελληνισμού, το εξωτερικό εμπόριο και η εξαγωγή βαμβακιού που αντιπροσώπευε σχεδόν το 80% των συνολικών εξαγωγών της χώρας βρισκόταν στα χέρια Ελλήνων.

Δυναμική ήταν η παρουσία και δραστηριότητα των ελληνικών παροικιών στα κυριότερα εμπορικά κέντρα της περιοχής: στα λιμάνια της Νότιας Ρωσίας, στις εκβολές του Δούναβη, στην Κωνσταντινούπολη, στη Σμύρνη και αργότερα στην Αίγυπτο, περιοχές τις οποίες αναφέρουν και οι πηγές. Συγκεκριμένα, ο Σβορώνος σχολιάζει ότι στην οικονομία των βαλκανικών χωρών οι ελληνικές παροικίες παίζουν σημαντικό ρόλο, καθώς τα 2/3 των πλοίων που έπλεαν στον Δούναβη ήταν υπό ελληνική σημαία, ενώ το μεγαλύτερο μέρος του εμπορίου του Εύξεινου Πόντου γινόταν από Έλληνες της Ρωσίας. Στην Αίγυπτο η ελληνική παρουσία ακμάζει χάρη στην υποστήριξη του Μουχάμετ Αλή, ενώ από το 1841 το ελληνικό ναυτικό είναι το τρίτο στην Αλεξάνδρεια.

Θέμα Δ1

σχολ. βιβλ. σελ. 27-28

Το μεγάλο βήμα για τη δημιουργία σύγχρονου τραπεζικού συστήματος έγινε το 1841 και συγκεκριμένα στις 30 Μαρτίου, με την ίδρυση της Εθνικής Τράπεζας με διάταγμα που υπέγραψε ο ίδιος ο βασιλιάς Όθωνας. Τα κεφάλαια για την ίδρυσή της προήλθαν κυρίως από το εξωτερικό καθώς, όπως σχολιάζει και ο τ. Τμηματάρχης της Εθνικής Τράπεζα Ιωάννης Νούσιας στο άρθρο του, η χώρα ήταν φτωχή και δεν υπήρχαν κεφάλαια, ενώ έντονη ήταν η παρουσία κρατικών παραγόντων στις ιδρυτικές διαδικασίες. Το αρχικό κεφάλαιο ήταν 20 εκατομμύρια δραχμές διαιρεμένο σε 20.000 μετοχές. Οι κύριοι μέτοχοι της Τράπεζας ήταν ο κεφαλαιούχος Εϋνάρδος, το ελληνικό κράτος (20% του αρχικού κεφαλαίου) και ο ίδιος ο Όθωνας, Έλληνες έμποροι και επιχειρηματίες της διασποράς, όπως ο Νικόλαος Ζωσιμάς και Κ. Βράνης, ξένες προσωπικότητες από το χώρο της οικονομίας αλλά και της πολιτικής, όπως ο βασιλιάς Λουδοβίκος της Βαυαρίας. Θεμελιωτής της και πρώτος διοικητής υπήρξε ο Γεώργιος Σταύρου. Η πηγή σχολιάζει ότι πέρασαν πολλά χρόνια μέχρι να διατεθεί το σύνολο των μετοχών της λόγω αδυναμίας κάλυψης του συνολικού κεφαλαίου από την αρχή. Στις επόμενες διευρύνσεις του κεφαλαίου της Τράπεζας άρχισαν να μετέχουν κεφαλαιούχοι, έμποροι κυρίως, του ελληνικού χώρου (Σκουζές, Ράλλης κ.λπ.).

Η δραστηριότητά της στα πρώτα στάδια ήταν μάλλον χωρίς σαφή προσανατολισμό, καθώς οι συνθήκες που επικρατούσαν στην ελληνική οικονομία δεν ήταν δυνατόν να αλλάξουν με ταχείς ρυθμούς. Ο νόμος ίδρυσής της καθόριζε και τις εργασίες της, οι οποίες ήταν η χορήγηση δανείων, με υποθήκη ή ενέχυρο, και η προεξόφληση εμπορικών γραμματίων. Το μεγάλο της πλεονέκτημα και ταυτόχρονα η κύρια πηγή εσόδων της ήταν το εκδοτικό δικαίωμα, η δυνατότητα της να εκδίδει τραπεζογραμμάτια, χαρτονομίσματα δηλαδή, για λογαριασμό του ελληνικού κράτους. Το τελευταίο μάλιστα ενίσχυε ή και επέβαλλε την κυκλοφορία τους.

Ο Νούσιας σχολιάζει ότι ήδη από τα πρώτα της ίδρυσής της, η Τράπεζα προσαρμόστηκε και ακολούθησε τις ανάγκες της ελληνικής οικονομίας με αρκετό συντηρητισμό, η δραστηριότητά της όμως υπήρξε πολύ σημαντική. Συμμετείχε στη χρηματοδότηση πολλών δημοσίων έργων, όπως στη διάνοιξη του πορθμού του Ευρίπου και του Ισθμού της Κορίνθου, στην κατασκευή του σιδηροδρόμου στην Πελοπόννησο και τη Θεσσαλία, ίδρυσε την πρώτη ελληνική εταιρεία χερσαίων και θαλάσσιων συγκοινωνιών και βοήθησε στη σύσταση της εταιρείας που ανέλαβε την αποξήρανση της λίμνης Κωπαΐδας. Παράλληλα, ανέλαβε και την αναδιοργάνωση των δημόσιων οικονομικών.